

เขาว่า

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม วันนี้เรามาลงอุโบสถ เรามาลงอุโบสถศีล คำว่าลงอุโบสถ เห็นไหม เพื่อเข้าหมู่เข้าคณะ การเข้าหมู่เข้าคณะเพื่อความเสมอกันโดยศีล ถ้าความเสมอกัน โดยศีล เห็นไหม เนี่ยสัปปายะ ๔ ครุบาอาจารย์สัปปายะ อาหารเป็นสัปปายะ หมู่คณะเป็นสัปปายะ สถานที่เป็นสัปปายะ สัปปายะ ๔ สัปปายะ ๔ เป็นที่ที่ควรแก่การภาวนา เวลาคนภาวนา เขาหาๆ สัปปายะ หาที่เหมาะสมที่ควรแก่การภาวนา

นี่การภาวนา เห็นไหม เราบวชเป็นพระ บวชเป็นพระขึ้นมา เราชวนขายเพื่อจะ ประพฤติปฏิบัติ เราจะประพฤติปฏิบัติเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เป็นบุตรขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าร้อยคัมมะ ๖ ปี เวลาร้อยคัมมะ ๖ ปี ร้อยคัมมะ เพื่ออะไร เพื่อชีวิตของท่าน เพื่อชีวิตของท่านเพื่อพ้นจากทุกข์ใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาจะครองราชย์สมบัติ เห็น ใหม่น มีความทุกข์ความยากไปทั้งนั้น สถานะของความเป็นกษัตริย์ เห็นไหม สิ่งที่สถานะของ ความเป็นกษัตริย์ แต่ด้วยอำนาจวาสนาบารมีของท่าน ท่านไปเที่ยวสวนเห็นคนเกิด คนแก่ คน เจ็บ คนตาย มันต้องมีฝ่ายตรงข้าม ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ท่านถึงแสวงหาความเป็นจริง ในใจอันนั้น ถ้าแสวงหาความจริงในใจอันนั้นจนประสบความสำเร็จในใจอันนั้น ท่านเสวย วิมุติสุขๆ เห็นไหม วิมุติสุขนี้ได้มาๆ เพราะความปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ด้วยอำนาจวาสนาบารมีอันนั้นถึงจะค้นคว้ามาเป็นองค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าได้

เวลาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ เห็นไหม เสวยวิมุติสุข การเสวยวิมุติ สุขปรารถนามาร้อยสัตว์พันสัตว์ ร้อยสัตว์พันสัตว์ก็พวกเรานี้ไง ปรารถนามาร้อยสัตว์พันสัตว์ เห็น ใหม่น ในสหชาติในเกิดร่วมกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ชวนขาย ได้การประพฤติ ปฏิบัติ เห็นไหม นี้วันมาฆบูชาพระสงฆ์ ๑,๒๕๐ องค์เป็นพระอรหันต์ เป็นเอหิภิกขุ คือองค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบวชให้ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้เทศนาว่าการ เป็นผู้อบรมสั่งสอนด้วย อบรมสั่งสอนจนเป็นพระอรหันต์ใจ

ความเป็นพระอรหันต์คือสิ้นสุดแห่งทุกข์ สิ้นสุดแห่งทุกข์แบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตาย มันต้องมีฝ่ายตรงข้าม ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้าไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย มันต้องมีเหตุมีผลทำไมถึงไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย ถ้ามันมีเหตุมีผลของมันคือมรรคญาณ คือความเพียร ความวิริยะ ความอุสาหะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า รื้อค้น ๆ มา รื้อค้นกับเจ้าลัทธิต่างๆ รื้อค้นมาขนาดไหนมันก็ไม่เป็นความจริง เวลาเป็นความจริง มาเป็นความจริงในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เป็นวิชา ๓ เห็นไหม บุพเพนิวาสานุสติญาณ จุตูปปาตญาณ อาสวักขยญาณ นั่นคือสังขะคือความเป็นจริงที่เกิดในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นโลกุตตรปัญญา ปัญญาพ้นจากโลก ๆ ใจ

เรามีสติปัญญา เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราเลยมาบวชเป็นพระไป พอบวชเป็นพระขึ้นมา เห็นไหม วันนั้นวันอุโบสถ เรามาลงอุโบสถสังฆกรรม มาเข้าหมู่สงฆ์ ๆ หมู่สงฆ์ที่ความเสมอภาคกัน ความเสมอภาค ความเสมอภาคก็โดยศีล โดยศีลบวชมาแล้วศีล ๒๒๗ เท่ากัน มีความเสมอภาคเหมือนกัน เวลาบวชมาแล้วเป็นสมมติสงฆ์ ๆ เห็นไหม สงฆ์ยกเข้าหมู่ ยกเข้าหมู่แล้ว เห็นไหม เรามีสังขะมีความจริงของเรา เราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมาให้เป็นความจริงในใจของเราไป ถ้ามันยังไม่เป็นความจริงในใจของเรา เห็นไหม เรามาเข้าหมู่ เรามีครูมีอาจารย์ของเรา ครูบาอาจารย์ของเราอบรมสั่งสอน สั่งสอนขึ้นมา สั่งสอนเทศนาว่าการเพื่อขัดเกลา ขัดเกลา เห็นไหม นี้อริยประเพณี อริยประเพณีเพื่อเป็นประเพณีของพระอริยเจ้า

ของเราเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าไม่มีความจริงในใจของเรา เราก็พยายามสิ่งนั้นบ่มเพาะในใจของเรา เห็นไหม สิ่งที่เป็นอริยประเพณี ถ้าประเพณีทำบำรุงหัวใจของเราให้มันเป็นสังขะจะเป็นความจริงขึ้นมา ถ้าเป็นสังขะจะเป็นความจริงขึ้นมา เราชวนชายของเรา ขัดเกลากิเลสของเรา เห็นไหม เวลาเข้าพรรษาของเรา เราถือธุดงค์วัตร ๆ เห็นไหม เป็นเครื่องขัดเกลากิเลส เป็นเครื่อง ๆ ๆ เป็นเครื่องขัดเกลาคือมันเป็นการประพฤติปฏิบัติ มันเป็นการบ่มเพาะใจ

ถ้ามันเป็นความจริง ความจริงมันเป็นความจริงในใจของเรา ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมา มันมีคุณค่าที่สมาธินั้นใจ ถ้าเราบวชมา เราบวชมาเราบวชมาเพื่อเหตุนี้ เราบวชมาเพื่อประพฤติปฏิบัติ เพื่ออบรมหัวใจของเรา เพื่อขัดเกลาในใจของเรา เพื่อเอาใจของเราให้พ้นจากทุกข์ ถ้าเอาใจให้พ้นจากทุกข์ แต่เราเป็นพระใช้ไหม เราบวชเป็นสงฆ์ เห็นไหม สงฆ์ยกเข้าหมู่ ยกเข้าหมู่ เห็นไหม เป็นสังขะ สังขะขึ้นมา ๔ องค์ก็เป็นสงฆ์ ๆ เป็นสงฆ์ขึ้นมามันต้องอยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกัน เห็นไหม ความเป็นอยู่ร่วมกันมันมีจริตมีนิสัยแตกต่างกัน แยกต่างหาก ต่างคนต่างก็ชวนชายขึ้นมาเพื่อชำระกิเลสในใจของตน ถ้าชำระกิเลสในใจของตน เห็นไหม การ

กระทำมันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันทิฏฐิโก มันเป็นอัตตาหิ อัตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มันเป็นเรื่องของตน

เวลาประพฤติปฏิบัติเป็นเรื่องของตน เป็นเรื่องของเราเอง เป็นเรื่องของหัวใจของเราเอง แต่หัวใจของเราเอง ใจมันอยู่ในร่างกายนี้ใช้ไหม ถ้าร่างกายนี้เกิดมา เกิดจากพ่อจากแม่ พอเกิดจากพ่อจากแม่ขึ้นมาเป็นโลก พอเป็นโลกขึ้นมามันก็เป็นมนุษย์ มันก็เป็นสังคม สังคมขึ้นมาสังคมทางโลก เห็นไหม เวลาเห็นภัยในวัฏสงสารมาบวชเป็นพระ พอบวชเป็นพระมันก็เป็นสังคมของพระ ถ้าสังคมของพระความเป็นอยู่ของเรา เห็นไหม เรามีน้ำใจต่อกัน เราเห็นแต่คนปรารถนา คนมีเป้าหมาย คนที่เขาพยายามปั้นของเขา เราส่งเสริมเขาๆ เราส่งเสริม จะส่งเสริมมันเหมือนเท่ากับส่งเสริมเรา เราก็อยกได้อย่างนั้น เราอยากประพฤติปฏิบัติอย่างนั้น

แต่ถ้าเรามาแล้ว เห็นไหม ร่างกายของมนุษย์มันก็มีอวัยวะต่างๆ อวัยวะต่างๆ มันก็ทำหน้าที่ของมันตามหน้าที่ของอวัยวะประเภทนั้น นี่ก็เหมือนกัน คนบวชมาพรรษามากพรรษาน้อยขึ้นมา เห็นไหม แล้วแต่อบรมบ่มเพาะ อบรมบ่มเพาะมีความรับผิดชอบมากน้อยขนาดไหนมันก็เหมือนอวัยวะหนึ่ง อวัยวะหนึ่งมันก็ทำตามหน้าที่ของอวัยวะนั้น มันก็เป็นร่างกายที่สมบูรณ์ ร่างกายที่ไม่พิการ นี่เหมือนกัน ในสังคมสงฆ์ๆ ใครมีหน้าที่สิ่งใดก็ทำหน้าที่ของเขา เราก็มีความรับผิดชอบ คอยช่วยเหลือเจือจานกัน คอยส่งเสริมกัน ส่งเสริมกันเพื่อเป็นสังคมไปเพื่อเป็นสังฆะไป แต่เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมามันก็เป็นความจริงในใจของเราไป

นี่เห็นไหม ดุติ ในพุทธศาสนาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เวลาศึกษาๆ ก็สุตมย ปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา เวลาศึกษามาๆ ศึกษามาก็เป็นความจำ ศึกษามาเป็นทฤษฎี ศึกษาเป็นธรรมวินัย เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ใช่เรา ถ้าจะเป็นเราๆ ขึ้นมา เราต้องทำความเข้าใจของเราเข้ามา ถ้าใจเราสงบเข้ามาถึงจะเป็นเรา แต่ศึกษามาๆ เป็นความจำทั้งนั้น เป็นความจำ เป็นสัญญา แต่สัญญา เห็นไหม เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็สังฆธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ เวลาครูบาอาจารย์ของเรา ท่านไม่มีความสงสัยเคลือบแคลงในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเลย

หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเคารพบูชามาก ครูบาอาจารย์ของเรา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ท่านเชิดไว้บนศีรษะเลย สิ่งนี้สูงส่ง สุดยอด หลวงปู่มั่นท่านเคารพมาก เคารพในตัวอักษรนั้นนะ ท่านเคารพธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม สิ่งนี้

เคารพมาก ๆ สิ่งนั้น เห็นไหม เวลาท่านไม่มีความขัดแย้ง ไม่มีความเห็นแตกต่างเลย เห็นไหม เวลาเขาบอก เขาว่าปลา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าปลา หลวงปู่มั่นท่านก็ว่าปลา

เขาว่าปลา ไ้เราศึกษามา ๆ เขาว่าปลา ๆ เวลาศึกษาขึ้นมา เห็นไหม เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะมาปฏิบัติของเราเอง ปฏิบัติของเราเอง เราไปค้นคว้าในใจของเรา มันเป็นปุ่ เอ้า เขาว่าปลา เอ้า เขาว่าปลา ไ้ของเรามันปุ่ มันไม่เห็น ไม่เหมือนกัน ความเห็นไม่เหมือนกัน ความเห็นแตกต่างกัน นั้นเขาว่าปลา ปลา มีรูปร่างลักษณะอย่างไร ดูลี ปลาสายพันธุ์ใด ปลา สายพันธุ์ใด ปลา ลักษณะใดมันก็เป็นปลา แต่ของเรา เห็นไหม เป็นสาหร่ายด้วย มันไม่ใช่ปุ่ด้วย สิ่งมีชีวิตเป็นสาหร่าย สาหร่ายในน้ำนั้นนะ สิ่งนั้นมันมีชีวิตอยู่ในน้ำนั้น แล้วมันก็เป็นอาหาร ของปลา อาหารของสัตว์ สิ่งที่มีความรู้สึกนึกคิดของเรา มันไม่มีอะไรจริงสักอย่างหนึ่ง

เวลาเขาว่า เขาว่ามีการศึกษามา เขาว่าธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านไม่เห็นมีความเห็นแย้งเลย เวลาเขาว่าปลาก็ปลาจริง ๆ เขาว่า ปลาก็ปลา มันอยู่ในน้ำมันก็เป็นปลาจริง ๆ มันวางไข่ของมัน เห็นไหม มันแพร่พันธุ์ของมัน มัน ขยายพันธุ์ของมัน โอ้โฮ มันชุกชุม มันมีความสุขของมัน มันว่ายน้ำ มันดูแล เห็นไหม ดูแลลูก มัน มันคุ้มครองดูแลทั้งนั้น มันพยายามส่งต่อสายพันธุ์ของมัน มันมีความสุขของมัน มันรัก ใครของมัน มันมีความผูกพันของมัน เขาว่าปลา ท่านก็เห็นว่าปลา ไ้ของเราเห็นว่าปุ่

เวลาปฏิบัติขึ้นไป มันหาความจริงมาจากไหน มันมีความจริงในใจของเราหรือไม่ เรา รู้เห็นสิ่งใด ถ้าเราจะปฏิบัติตามความเป็นจริง ความเป็นจริง เห็นไหม เวลาเคารพบูชา เคารพ บูชาแตกต่างกันไป เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านเคารพบูชาด้วยใจของท่าน ท่านเคารพ บูชาด้วยสัจจะความจริงของท่าน ความจริงของท่านมันเป็นความจริงอยู่อย่างนั้น

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม สัจธรรม ๆ สัจธรรมอย่างไร องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม วันมาฆบูชา เอหิภิกขุพระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ บวชให้เอง อบรม เอง สิ้นกิเลสเอง ยืนยันเอง สัจจะจริง จริงหมดเลย เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านปฏิบัติ ของท่าน ท่านก็เห็นดีเห็นงามไปตามนั้น ไม่มีอะไรขัดแย้งเลย เขาว่าปลาก็ปลาจริง ๆ เคารพ บูชาด้วยความเป็นจริงของท่าน

ไ้ของเรา เราปฏิบัติของเรา เราเห็นว่าปุ่ เห็นว่าเป็นสาหร่าย เห็นแย้งเห็นต่าง ความเห็นต่างเพราะอะไร เพราะว่าสิ่งนั้นสัจจะเขาว่าปลา ปลา มันก็มีจริง ๆ อยู่ในท้องทะเล อยู่ใน แหล่งน้ำมันมีปลาจริง ๆ เราก็มองเห็นว่าปลา แต่ของเรามันเป็นอย่างนั้นหรือไม่ ถ้าไม่เห็นเป็น

อย่างนั้น มันมีความล่งเลงสัยสิ่งใด มันต้องไม่มีความล่งเลงสัยสิ่งใดสิ ไอนี้มันกิเลสท่วมหัว มันมีแต่ความล่งเลงสัยไปทั้งสิ้น แล้วก็ปากเปื่อยปากแฉะไปตามนั้น ไอนั้นมันท่องจำทั้งนั้น

ความท่องจำมันก็เป็นเรื่องหนึ่งนะ มันเป็นเรื่องภาคปริยัติ เวลาจะปฏิบัติ เห็นใหม่ เขาบอกการศึกษา การศึกษาแบบท่องจำ ท่องจำขึ้นมาๆ แล้วมันก็ต้องเปรียบเทียบ ต้องคิด ต้องมีสติมีปัญหาแยก นี่ต่อยอดให้มันเป็นความจริงของเราขึ้นมา ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา ฟังธรรมๆ ก็เหมือนกัน ฟังธรรมธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ใครจะเทศนาว่าการขึ้นมาในพุทธกาลนี้มันก็เป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้น ได้ยินได้ฟังมา มันมีวัฒนธรรมมา มันมีรูปแบบมา มีทั้งนั้น แต่ถ้าเป็นจริงๆ เป็นจริงที่ไหน เวลาเราศึกษาๆ ศึกษามาเป็นปริยัติ มันก็มีการศึกษาทั้งนั้น ศึกษาด้วยการท่องจำ ท่องจำขึ้นมาให้มันเป็นความจริงขึ้นมา จินตมยปัญญา จินตนาการศึกษาค้นคว้าของเรา แล้วถ้าเป็นภาวนามยปัญญามันจะเป็นขึ้นมาได้อย่างไร เวลาคนที่ปฏิบัติๆ ภาวนามยปัญญาเขาว่าปลา เวลาปฏิบัติไปมันเป็นปู มันเป็นปลาหมึก มันไม่เห็นเป็นปลาเลย มันเป็นอะไรขึ้นมาในใจของเราละ

ถ้ามันเป็นจริงมันต้องมีสติปัญญาแยกแยะของเรา เห็นใหม่ สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา โลภียปัญญา ปัญญาเกิดจากการคาดการณ์ การจินตนาการทั้งนั้น ถ้าเป็นภาวนามยปัญญา มันจะเป็นภาวนามยปัญญาได้อย่างไร ไม่มีอำนาจวาสนาอย่างนั้น ดุสิตวุฒิกภาวะอย่างนี้จะเกิดภาวนามยปัญญาได้อย่างไร สิ่งที่เกิดขึ้นๆ เกิดขึ้น เห็นใหม่ ก็เขาว่าปลา มันเกิดขึ้นจากจินตนาการทั้งนั้น ก็เขาว่า เกิดจากเขาว่า เพราะเขาว่า แต่เราว่าอะไร เราอยู่ไหน เขาว่าทั้งนั้น เขาก็ศึกษามาไง เขาว่าไง

เขาว่าในการศึกษา ในการค้นคว้า เขาว่า แต่เขาว่าเขาว่าจริงๆ นะ แล้วเขาเป็นจริงด้วย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประพฤติปฏิบัติได้จริง เวลาปฏิบัติไปแล้ว เวลาปัญญาวัคคีย์ เวลาจริงเหมือนกัน ไม่มีใครคัดค้านใคร ดุสิต ยสะ ชฎิลสามพี่น้อง พระอรหันต์ ๑,๒๕๐ องค์ มีใครคัดค้านใคร จะมีคัดค้านคัดค้านแต่ผู้เห็นผิดทั้งนั้น

ในสมัยพุทธกาลเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าดำรงชีพอยู่ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติรู้ผิด ดูเทวทัตสิ เทวทัตยังบอกว่าให้ปกครองสงฆ์ จะเสนอแนวทางที่เข้มข้มกว่า แล้วมันเป็นจริงขึ้นมาใหม่ มันไม่เห็นเป็นจริงเลย นั่นนะ นั่นนะเขาว่าปู องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าปลา แล้วเขาเห็นแย้งกันไป แต่พระสารีบุตร พระโมคคัลลานะไม่เห็นต่าง ไม่มีความเห็นต่าง เคารพบูชามาก เคารพบูชาเพราะมันเป็นคุณธรรมไง

นี่แค่จิตสงบนะ เราทำความสงบของใจเข้ามา เราจะเคารพบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาก ฤๅษีชีไพร เวลาฤๅษีชีไพรเขาทำสมาธิของเขา เขาได้ฌานสมาบัติของเขา อาฬารดาบส อุทกดาบสได้สมาบัติแปด เขาได้ของเขา เขามีคุณวิเศษของเขาในใจของเขา ใอันนั้นมันปุถุชนทั้งนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำไมแยกออกไป คัดแยกออกไป ศิลสมาธิ ปัญญา ทำไมไม่บอกสมาบัติละ ทำไมไม่บอกเรื่องฌานละ เวลาเรื่องฌาน ที่นี้พอธรรมชาติของจิต ธรรมชาติของจิต วุฒิภาวะของจิต เห็นใหม่ ในสมัยพุทธกาลผู้ที่เขาค้นคว้า ผู้ที่เขาทำเป็นฤๅษีชีไพรเยอะเยอะกันไปหมด เขาทำขึ้นมา เห็นใหม่ มันอภิปัญญา เรื่องฌานสมาบัติมันก็มีของมัน ที่นี้การเพ่งกสิณเขาก็ทำของเขา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าทำความสงบของใจเข้ามา อานาปานสติ ทำความสงบ ๔๐ วิธีการ ด้วยความทำเป็นสมาธิปฏิบัติ ด้วยมีสติ ด้วยมีปัญญา ด้วยเข้ามาเพื่อความสงบระงับ เพื่อยกขึ้นสู่วิปัสสนา เขาทำไว้เพื่อสู่วิปัสสนาใจ จิตสงบก่อน จิตสงบแล้วค่อยฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นมันเป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดขึ้นกับสังขม ปัญญาที่เกิดขึ้นกับโลก มันเป็นโลกีย์ปัญญา มันเป็นเขาวนปัญญา มันเป็นปฏิภาณ มันเป็นบารมี

บางคนฉลาดๆ มาก ฉลาดขนาดไหนก็ฉลาดแบบโลกๆ ไม่สามารถชำระกิเลสได้ ความฉลาดนั้นฉลาดด้วยวิชาชีพ ฉลาดด้วยทางโลก ไม่เท่าทันตัวเอง ความฉลาดนั้นยกย่องสรรเสริญให้ตัวเองลอยฟ่องขึ้นไป กลายเป็นโลกธรรมแปด กลายเป็นไปลอยอยู่กลางอากาศ ไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์เลย ความฉลาดอย่างนั้นเธอจะเป็นประโยชน์ ฉลาดอย่างนั้นฉลาดโดยกิเลสใจ

เพราะฉลาดต้องทำความสงบของใจให้ได้สิ คนที่ฉลาดต้องทำสมาธิได้ ถ้าทำสมาธิได้ เห็นใหม่ มันทำความสงบของใจเข้ามานี่คือปัจจัยตัดตั้ง คืออตตาทิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ตนฉลาดในการใช้สติ ตนฉลาดในการควบคุมดูจิตของตน นี่ตนฉลาด มันถึงเป็นปุถุชน เป็นกัลยาณปุถุชนใจ เพราะเป็นปุถุชนคนหนา เป็นปุถุชนคนหนา ทิฏฐิมานะ มีความอหังการ มีความยึดมั่นถือมั่น แล้วว่าตัวเองฉลาดๆ เห็นใหม่ แต่ถ้าเป็นกัลยาณปุถุชน เห็นใหม่ รู้เท่าทันตน สิ่งใดที่มันยึดติด สิ่งใดที่มันเกาะเกี่ยวกับใจ ใจที่มันไปเกิดทิฏฐิมานะ เกิดความยึดมั่นถือมั่น อันนั้น เห็นใหม่ เกิดตัวตนขึ้นมา เกิดความอหังการขึ้นมาในใจ แล้วอหังการขึ้นมาในใจ แล้วก็ถือ ถือใจละ นี่เขาว่า เขาว่าปลา พอเขาว่าปลาก็หุบฉวยเอาธรรมะอย่างนั้น แล้วอหังการว่าตัวเองเป็นจริง ด้วยปฏิภาณ ด้วยปฏิภาณด้วยสติปัญญาที่ไปหุบฉวยมา มันไม่เป็นประโยชน์กับใครใจ

แต่คนที่เขาฉลาดๆ เห็นไหม เขากำหนดอย่างไรก็ได้ รักษาใจของเรา ใจของเรานี้ ธรรมชาติของจิต สันตติมันธรรมชาติที่รู้ มันต้องมีรูปของมัน มีพลังงานของมัน มันมีความมหัศจรรย์ของมัน ทั้งๆ ที่มันมีคุณค่า จิตนี้มีคุณค่ามาก จิตนี้มีหัตถ์ศรัทธามาก ความมหัศจรรย์จะมากจะน้อยขนาดไหนมันอยู่ที่อำนาจวาสนาบารมีของตน จิตคือจิตคนองนะถ้าสงบแล้ว เห็นตัวเองไปเดินจงกรมบนก้อนเมฆ เห็นตัวเองลอยอยู่กลางอากาศ ถ้าจิตของเราสงบเฉยๆ สงบจนไม่มีสิ่งใดเลย มันก็สงบเข้ามา แต่! แต่ไม่มีอำนาจวาสนาขึ้นมาโดยการใช้มรรคใจ

ถ้ามีอำนาจวาสนาพลิกแพลงเป็นมรรคเป็นผลขึ้นมา อำนาจวาสนามันอยู่ที่นี้ไง อำนาจวาสนามันไม่ใช่ผู้วิเศษ ผู้ที่จิตมันมหัศจรรย์อย่างนั้น จิตมหัศจรรย์อย่างนั้นคือประเภทของจิตที่ครูบาอาจารย์ที่ท่านประพฤติปฏิบัติมา ท่านรู้เข้าใจถึงประเภทของจิตแต่ประเภทที่มันมีคุณสมบัติอย่างไร แล้วมันจะแก้ไขของมันอย่างไร ถ้าไม่มีการแก้ไข เห็นไหม อำนาจวาสนาของจิตที่การสร้างมา คนเราสร้างมาไม่เหมือนกัน คนเราสร้างมา แม้แต่แค่จิตที่มันสงบ จิตที่มีความสามารถควบคุมตัวเองได้ นั่นก็สุดยอดของคนอยู่แล้ว

แต่ครูบาอาจารย์ที่สร้างมา เห็นไหม อย่างนั้นมันจะมีพระโพธิสัตว์ทำไม พระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ทำไมมันมีแตกต่างกัน อำนาจวาสนามันเกิดจากตรงนั้นไง คนที่สร้างอำนาจวาสนาบารมีมา มันจะเข้าใจทะเลอุปรูปปรุงถึงความเป็นไปของจิตทั้งนั้น ถ้าจิตมันความเป็นไป เห็นไหม สิ่งที่เป็นไปๆ พูดถึงว่า เวลาที่จิตมันสงบ ที่มันเท่าทันตัวเองได้ ความเท่าทันตัวเองได้ นี่ๆ อันนี้ต่างหากที่มีวาสนา มีบารมี เพราะอะไร อตตาทิ อตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึงแห่งตนใจ

ดูสิ เขาว่าปลา เขาว่าปลาก็ศึกษามาๆ ธรรมชาติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษามาจากครูบาอาจารย์ มันข้อเท็จจริงทั้งนั้น แล้วเราจับได้ไหม เราเห็นปลาหรือเปล่า เรามีความปรารถนาจะจับไหม เราไม่มีความปรารถนาใจ เขาว่าปลา ปลาต้องลงไปแม่น้ำ ต้องไปจับสัตว์น้ำนั้น เขาว่าปลา ปลาต้องอยู่ที่นั่น ใต้น้ำๆ เขาว่าปลา แต่มันไปไหนก็ไม่ว่า จินตนาการไป ร้อยแปด แล้วมันจะเข้ากันได้อย่างไร มันเป็นไปไม่ได้ที่มันจะไปเจอปลา มันไม่เห็นหรือก มันไม่รู้จักปลาหรือ

แต่ถ้าเราค้นคว้าของเรา เราไปในแนวทางนั้น แนวทางนั้นก็ถือว่าเข้าสู่หัวใจ เห็นไหม เวลาเราประพฤติปฏิบัติเข้าไป เราค้นคว้าหาหัวใจของเรา เวลาคนเราเกิดมามีกายกับใจ มีกายกับใจนะ เวลาทำหน้าที่การทำงานสิ่งใด เราก็ต้องใช้มือ ใช้สมอง ใช้ความคิดอยู่เนี่ย เห็นไหม ทำมาจากร่างกายนั้น ร่างกายนั้นถ้าไม่มีหัวใจก็คือคนตาย คนตายคิดไม่ได้ คนทำทำอะไรไม่ได้

ใจโดยเอกเทศจะอยู่โดยตัวมันเองโดยที่ไม่มีร่างกายนี้มันก็ไม่ใช่คน มันก็เป็นโอปปาติกะใจ มันก็เป็นจิตวิญญาณหนึ่งใจ มันก็ต้องอยู่ในร่างกายนี้ ถ้าอยู่ในร่างกายนี้มันก็เป็นภพของมนุษย์ใจ

ถ้าภพของมนุษย์มีกายกับใจๆ ถ้ากายกับใจ พุทธศาสนาสอนลงที่ใจ ถ้าสอนลงที่ใจ เรื่องของใจ เห็นไหม พระเราก็มีทรัพย์สมบัติคือบริวาร ๘ ทำไมไม่พูดพระเราก็มีหัวใจอย่าง เดียวละ มีหัวใจดวงเดียวกันพอ อะไรก็ไม่ต้อง แล้วมันจะดำรงชีพอย่างไร พระเราก็ต้องมีบริวาร ๘ บริวาร ๘ เพื่อเลี้ยงร่างกายนี้ เพราะโดยข้อเท็จจริงมนุษย์มีกายกับใจ แล้วกายกับใจ แต่ เวลาธรรมะขึ้นมา สอนขึ้นมาโดยเป้าหมายคือเข้าไปสู่ที่ใจ แต่ก็มีข้อวัตรปฏิบัติ เห็นไหม ข้อ วัตรปฏิบัติต่างๆ ก็เพื่อควบคุมร่างกายนี้ไว้ เพื่อร่างกายนี้ไว้ เห็นไหม นี่สมณสารูป ทำสิ่งใดให้ มันมีความสงบระงับ ทำสิ่งใดให้มีศีลมีธรรม

นี่ใจ มันก็เป็นข้อวัตรปฏิบัติ มันก็เข้าสู่หัวใจดวงนี้ ถ้าเข้าสู่หัวใจดวงนี้ ถ้ากำหนดลม หายใจเข้าออก กำหนดอานาปานสติ กำหนดพุทธานุสสติ กลับของเราเข้ามาเข้าไปสู่ใจ เพราะ ไปสู่ใจ สู่ใจ เห็นไหม เวลาเขาทำงานๆ โดยสมอง คิดงานๆ เขาคิดงานนี้โลกียปัญญา แล้วเราก็ ต้องเริ่มต้นจากจุดนี้ เริ่มต้นจากจุดที่เรามีสติปัญญา เห็นไหม เราก็ใช้ความคิดเราที่แหละ เห็น ไหม เรามีกายกับใจ ร่างกายนี้เราก็หาอยู่หากินอยู่แล้ว จิตใจของเราๆ ก็ใช้ปัญญาไล่ต้อนเข้า มา ไล่ต้อนเข้ามา เห็นไหม หตสันเข้ามา ปุณฺชนคนหนา เวลาคนหนาเวลาคิดเข้าไปคิดแต่เรื่อง กิเลสตัณหาความทะยานอยาก นี่ควบคุมตัวเองไม่ได้ ถ้าปัญญามาก มากขนาดไหน มากก็โดย กิเลสตัณหาความทะยานอยาก

คนที่มีสติปัญญา เห็นไหม ใช้สติปัญญา สติปัญญาเท่าทันความคิดของตน ถ้าเท่าทัน ความคิดของตน เห็นไหม ใช้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ เพราะปัญญาอบรมสมาธิมันปล่อยวางเข้า มา ปล่อยวางอะไร อารมณ์ความคิด คิดถึงเรื่องวัตถุ คิดถึงเราพิจารณาถึงวัตถุ คิดถึงอารมณ์ๆ เวลาพิจารณาไป เห็นไหม อารมณ์เธอก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง ถ้าวัตถุอันหนึ่งเราจับต้องของเราได้ มันเป็นนามธรรมๆ จับต้องนามธรรม เห็นไหม มันพิจารณาอารมณ์ความรู้สึก อารมณ์คิดถึง เรื่องอะไร คิดอะไรก็จับอารมณ์นั้นไปเป็นต้นเหตุ แล้วพิจารณาเข้าไป เห็นไหม มันก็เป็นวัตถุ อันหนึ่ง เวลามันปล่อยวางอารมณ์อันนั้นๆ ก็ปล่อยวางวัตถุ พอปล่อยวางวัตถุมันก็เข้ามาสู่ใจที่ เป็นนามธรรม ถ้าใจเป็นนามธรรมขึ้นมา เห็นไหม นี่ปัญญาอบรมสมาธิ

มันใช้ปัญญาๆ เหมือนกัน แต่เป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันก็เป็นโลกียปัญญา มันก็เป็น ปัญญาทางโลก มันก็เหมือนปัญญาที่เราคิดกันนี้แหละ แต่ปัญญาที่คิดมันคิดแบบมีสติมีปัญญา ใจ คิดแบบธรรมไม่ได้คิดแบบโลก คิดแบบโลกคือการคิดงาน คิดแล้วต้องทำ ทำงานนั้นขึ้นมา

ให้มันเป็นประโยชน์ คิดแบบโลก คิดแบบธรรมๆ คิดเห็นโทษ คิดเห็นโทษของความคิด ความคิดพอมันเห็นโทษของความคิดมันปล่อย มันปล่อย มันปล่อยมานี้มันมีอะไร มันจะเข้าแล้ว เข้าสู่ใจ ผู้ที่ค้นคว้าหาใจของตนมันปล่อยเข้ามา มันมีธาตุรู้ไหม ปล่อยแล้วมีความรู้สึกอยู่หรือเปล่า มันปล่อยอารมณ์แล้วมีความรู้สึกอยู่หรือไม่ สติปัญญามันเท่าทันความรู้สึกอันนั้นเห็นไหม ความรู้สึกที่เพราะมันเป็นสัมมาสมาธิ มันไม่พาดพิงอารมณ์ใดๆ เลย มันไม่พาดพิงอารมณ์คือมันไม่คิดใจ

อารมณ์คือความคิด เวลามันพาดพิงมันก็คิดของมันไป ถ้ามันไม่พาดพิงมันก็ปล่อยเข้ามา ค้นคว้าใจๆ ใจ ถ้ามันค้นคว้าหาใจของมัน เห็นไหม เขาว่าปลา แต่ของเราเห็นธรรม เขาว่าปลาเราว่าปู เราเห็นของเราเป็นอย่างไร ถ้าเราไม่เห็นของเราเป็นอย่างไรเราก็ทำตามเขาไป เราก็คิดตามเขาไป คาคตามเขาไป คาคตามเขาไป

สุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภวานามยปัญญา เราเป็นศากยบุตรพุทธชินโรส เราเป็นพระ เราเป็นพระ เห็นไหม นักรบ แล้วนักรบมันจะรบกับอะไรละ กิริยาต่างๆ การกระทำต่างๆ ก็รบเข้ามาที่นี้แหละ เวลารบหาชัยภูมิ ชัยภูมิในการออกรบ เวลาจิตมันออกรบไป ทำข้อวัตรปฏิบัติใจ เห็นไหม เหงื่อไหลโคลย์ย่อย เก็บกวาดต่างๆ อันนี้เป็นข้อวัตร ข้อวัตร เห็นไหม มนุษย์มันมีกายกับใจ เราเกิดมาเป็นพระเราก็มีร่างกายเป็นมนุษย์เหมือนกัน แต่ความเป็นมนุษย์ เราสละเพศ เราสละเพศเป็นพระอยู่แล้ว แล้วเราก็ทำหน้าที่การงานของเราเหมือนกันหน้าที่การงานก็หน้าที่การงานเพราะว่าคนต้องมีอารมณ์คนต้องมีที่อยู่ที่อยู่อาศัย

เวลาคน เห็นไหม นกยังต้องมีรังมีรัง พระก็ต้องมีกุฏิมีที่พักที่อาศัย เวลาที่พักอาศัยเราก็มีข้อวัตร มีการกระทำของเรา การกระทำของเรามันก็ต้องทำใจ เวลาเขาเป็นมนุษย์ เขาก็มีบ้านมีเรือนของเขา เวลาเป็นพระ เราไม่มีอะไรเลย เขวี้ยงทิ้งหมดเลย ไม่ต้องมีอะไรเลย มันก็ไปอยู่บนต้นไม้ไง เวลาเป็นพระมันก็ต้องเป็นพระ อยู่ในโลกสมมติมันก็เป็นโลกสมมตินี้แหละ แต่เวลาจิตที่มันเป็นจริง ๆ มันอยู่ในโลกสมมตินี้แหละ สมาธิก็อยู่ในร่างกายเรานี้แหละ สมาธิก็อยู่ในร่างกายมนุษย์ อยู่ในร่างกายเนี่ยถ้าจิตมันสงบเข้ามา เวลาจิตที่มันฟุ้งมันชานมันมีแต่กิเลสค้นหาความทะยานอยาก เวลามันมีสมาธิขึ้นมา ฝึกหัดใช้ปัญญา จิตสงบแล้วพยายามค้นคว้า พยายามหาทางของเรา ถ้าใครหาทางของเราเจอ เห็นไหม สติปัญญา ๔ เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

ไอนี้มันไม่ใช่อย่างนั้น เริ่มต้นเข้ามาปุณฺชนคนหนานี้เห็นกาย เห็นไปหมด จินตนาการไปหมด เห็นก็เห็น หมอกก็เห็น หมอมันผ่าตัดทุกวัน ดูหมอนวดมันจับขยำเลย กดแล้วกดอีก

อยู่เนี่ย นี่ร่างกายเธอ เส้นไหมมันกดร้องไปหมด เห็นกายเธอ เห็นกายเห็นโดยโลก ร่างกาย ก็เป็นร่างกาย เห็นไหม เขาว่าปลาใจ นี่สติปัญญา ๔ กายานุบัติสสนาเห็นว่ากาย เวลาหมอมันกด ขึ้นมาร้องโอย โอย อยู่เนี่ย มันไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ กายก็ไม่ใช่ของเรา ปวดก็ไม่ใช่เรา มันไม่มี อะไรสักอย่างหนึ่ง ร้อง เขาว่าปลา เราว่าปู มันคิดไปคนละเรื่องเลย แล้วมันเป็นจริงหรือเปล่า ละ ก็เขาว่าปลา ก็มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เราเลย ไม่มีอะไรเป็นของเราเลย ร้อง

ถ้าจิตมันสงบแล้วฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าเห็นกายเห็นอย่างไร เห็นเวทนา เวทนาเกิดจาก อะไร เวทนาๆ เกิดจากจิต นี่ถ้าเห็นว่าปลาก็คือปลาใจ เห็นสติปัญญา ๔ ก็เห็นตามความเป็นจริงใจ เห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริงมันเห็นจริงๆ นะ เห็นจริงๆ มันสะท้อนหัวใจนะ ขนพองสยองเกล้า ถ้าใครเห็นตามความเป็นจริงใจ

ดูสิ ไก่ได้พลอยๆ ไก่ได้พลอยมันไม่รู้ว่าเป็นพลอยนะ เวลาพ่อค้าพลอยมันเห็นพลอย โอ้โฮ มันมีค่ามาก ไก่มันไม่รู้เรื่อง แล้วไก่มันได้พลอยมันขอเม็ดข้าวเม็ดเดียวเท่านั้นนะ ขอแลก ข้าวสาร พลอยไม่เอา เพราะมันไม่รู้จักใจ นี่ก็เหมือนกัน เห็นสติปัญญา ๔ ไก่ได้พลอย เขาว่า เขาว่าปลาใจ ก็ธรรมะว่าอย่างนั้นสติปัญญา ๔ ใจ เขาว่าปลา เราไม่เห็นจริงสักอย่าง ถ้าเห็นจริง มันขนพองสยองเกล้า เห็นจริงนะ พ่อค้าเพชรดูเพชรก็รู้ว่าเพชรมีคุณค่า

หมอทางวิชาการเขาเปลี่ยนหัวใจ เขาเปลี่ยนไต เปลี่ยนตับ เขาทำของเขาที่เป็นวิชาชีพ ของเขา เขาทำตามความเป็นจริงของเขา เขาเห็นคุณค่าของมันใจ เห็นคุณค่าของการกระทำนะ เปลี่ยนหัวใจคนที่เจ็บไข้ได้ป่วย แทบจะเอาชีวิตไม่รอด เปลี่ยนแล้วขึ้นมาเขาดำรงชีพต่อไปได้ สรรพสิ่งที่เปลี่ยนแล้ว เห็นไหม เปลี่ยนอวัยวะแล้วร่างกายมันไม่ต่อต้าน ถึงต่อต้านเขาก็มียากดทับ พยายามให้มันยอมรับกัน ให้ร่างกายนั้นยอมรับสภาพให้มันดำรงชีพอยู่ได้ เขาทำของเขาๆ

ถ้ามันเห็นจริง เห็นจริงตามความเป็นจริง เห็นแล้วมันเป็นประโยชน์ใจ เห็นจริงตามความเป็นจริง เห็นแล้วมันทำแล้วมันแก้ไข แก้ไขวิกฤติชีวิตได้ใจ นี่ใจถ้ามันเป็นจริงๆ นี่ เหมือนกัน ถ้าจิตมันสงบแล้ว ถ้ามันเห็นสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง ถ้าเห็นกาย เห็นกาย มันสะท้อนนะ เพราะการเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันเห็นตามความเป็นจริงใจ เวลานั่งภาวนาไป เวลาจิตสงบแล้วเวทนามันเกิดมันจับเวทนา โอ เวทนามีเป็นเวทนา จิตก็เป็นจิตใจ จับแล้วมันพิจารณาของมันไป เวลาเวทนามา มันจะตื่น มันจะเป็นจะตายใจ พอมันจะเป็น จะตายขึ้นมา เขาว่าปลา ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ทั้งสิ้น เกือบเป็นเกือบตาย ถ้าจิตมันสงบ จิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมัน มันก็เป็นจริงๆ นั่นแหละ เจ็บมันก็ว่าเจ็บ

เวลาครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรมๆ ใช้ไหม ท่านบอกว่า โกรธมีไหม มี แต่ไม่เอา มีความรู้สึกทั้งนั้น พระอรหันต์ก็มีความรู้สึก มีโลก มีโกรธ มีหลง แต่รู้เท่าทันหมด ปล่อยวางหมด มันเป็นความจริงของมันมีก็มี แต่มันไม่มีสมุทัย ไม่มีสิ่งใดสืบต่อ ไม่มีสิ่งใดยึดมั่นถือมั่นไป สอุปาทิเสสนิพพานเพราะยังมีชีวิตอยู่ ยังมีร่างกายนี้อยู่มันก็มีความรู้สึกทั้งนั้น มันไม่รู้รู้สึกชาติเหวอ ไม่รู้ร้อนรู้หนาวเหวอ พระอรหันต์ก็รู้ทั้งนั้น แต่รู้แล้วเขาไม่ยึดติดกับมันไป ไม่ยึดติดเพราะอะไรละ ไม่ยึดติดเพราะว่าเขามีสติปัญญาไง เพราะเขาเห็นสติปัญญาตามความเป็นจริงไป แล้วเขาใช้ปัญญาพิจารณาขึ้นมามันปล่อยมันละมาเป็นขั้นเป็นตอนไป เวลามันสมุจเฉทปหานเป็นขั้นๆ เข้ามาไง เวลาสมุจเฉทปหานด้วยศีลด้วยสมาธิด้วยปัญญาด้วยมรรคไป มันมีความจริงอันนี้ไป

นี่ใจเขาว่าปลา เขาว่า แต่ผู้ที่ปฏิบัติตามความเป็นจริงมันไม่ใช่เขาว่า ดูลิ ดูหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นเวลาท่านประพฤติปฏิบัติเนะ ประวัติหลวงปู่มั่น พระอรหันต์ในสมัยพุทธกาลมาอนุโมทนา พระอรหันต์สมัยพุทธกาลมาอนุโมทนากับหลวงปู่มั่น เพราะหลวงปู่มั่นท่านสร้างอำนาจวาสนามาอย่างนั้น ท่านสร้างอำนาจวาสนาของท่านมา ท่านถึงทำประโยชน์กับโลกไป ทำประโยชน์ เห็นไหม ทำประโยชน์ตั้งแต่เทวดาอินทร์พรหมมา มาฟังเทศน์หลวงปู่มั่น ท่านอยู่ในป่าในเขาด้วยวิมุตตสิสุข ด้วยความสุขความจริงใจของท่าน ครูบาอาจารย์ที่เข้าไปศึกษากับท่าน ท่านฝึกหัดให้ ท่านดัดแปลงกิเลสให้ ท่านขัดเกลาให้ ขัดเกลานะ แต่คนที่ปฏิบัติต้องปฏิบัติเองนะ เพราะในดวงใจดวงนั้น ใครจะรู้เข้าไปในดวงใจดวงนั้นได้เห็นไหม

ดูลิ หมอเขาผ่าตัดเปลี่ยนหัวใจนะ แต่อริยทรัพย์สั่งจะความจริงมันไม่มีใครทำให้ได้หรอก แต่ครูบาอาจารย์ก็เป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ชี้บอก เวลาครูบาอาจารย์ที่ไปฝึกหัดกับหลวงปู่มั่น ท่านแก้ท่านไขท่านคอยขัดเกลาให้ ขัดเกลาให้ คอยชี้ทางว่าอันนั้นกิเลสนะ อันนั้นอย่าทำนะ แต่ของเรา เห็นไหม เขาว่าปลา ก็มันเหมือนกันนะ เขาว่าปลา ทำอย่างไรก็ทำ ก็เหมือนกัน ทำเหมือนกันแต่ไม่เหมือนกัน ไม่เหมือนเลย เพราะอะไร เพราะว่ากิเลสตัดทอนความทะยานอยากในหัวใจมันมากมายมหาศาล เขาว่าปลาแต่เราว่าปู เราว่าเต่า เราจะเอาตามใจเรา แล้วบอกนี่คือปลา จับของเราไปแล้วก็ไปบอกเป็นปลาๆ มันเป็นไปไม่ได้อยู่แล้ว มันเป็นไปไม่ได้หรอก แม้แต่ปลา มันก็มีสายพันธุ์ของมันเลย ปลาน้ำลึก ปลาน้ำตื้น ปลาน้ำกร่อย ปลาน้ำจืด ดูลิ ปลา มันยังแยกแขนงของมันไป นี่ใจอำนาจวาสนาของคนไป การประพฤติปฏิบัติของคนไป

ถ้าเป็นจริง เราว่าลิ เราว่านี่ เราเกิดมาเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพุทธศาสนา มีอำนาจวาสนามากนะ ถ้ามีอำนาจวาสนามาก เห็นไหม ดูลิ สังคมที่เจริญ เจริญรุ่งเรือง สังคมเขาส่งเสริมมันนะ เวลาย้อนกลับไปศึกษาธรรมะของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นสิ เวลาท่านออก

ประเพณีปฏิบัติใหม่ ๆ เห็นไหม ไปทางไหนมีแต่คนคอยกลั่นแกล้ง ไม่มีใครเห็นดีเห็นงามด้วยเลย แต่ในสมัยปัจจุบันเขาเจอผ้าเหลืองมา เขายกมือไหว้ตั้งแต่ไกลโน่นนะ มีอะไรอยากจะดูแลอยากจะอุปฐากอุปถัมภ์นุ่นนะ แล้วถ้ากิเลสหนา ไปเจอสภาพแบบนั้นก็คิดว่าเราสำเร็จแล้ว เพราะคนเขายกมือไหว้ มันไม่จริงเลย นั่นไง เขายกมือด้วยศรัทธาของเขา ด้วยบริษัท ๔ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เขาทำหน้าที่ของเขา นั่นมันเป็นเรื่องของวัฒนธรรม ไอนั้นเขาว่าปลา ไ้อ้เราก็อ๋ลงไปเลยบ๊อบคอตแตก พอเขายกมือไหว้ก็อ๋อ้ย แสดงธรรมเชียว อวิชชา ดับกิเลส นี่มันยังไม่ได้ปฏิบัติเลย มึงยังไม่รู้จักใจตัวเองเลย แล้วใจอยู่ไหน

เราค้นสิ ปลายมันอยู่ไหน ปลาอยู่ในน้ำ ถ้าปลาอยู่ในน้ำ เห็นไหม เราเป็นอะไร เราเป็นพระ เราเป็นพระหน้าที่ของเราคืออะไร ถ้าหน้าที่ของเรา ๆ ยังทำหน้าที่ของเราไม่จบ เราจะนอนใจได้ไหม ถ้าหน้าที่ของเรายังไม่ได้ทำเรานอนใจได้อย่างไร ถ้าเราไม่นอนใจของเรา เห็นไหม หน้าที่รับผิดชอบข้อวัตรเราก็อ่า เราต้องทำอยู่แล้ว เพราะมันเป็นเครื่องหมายของคนดี เครื่องหมายของคนดีคือการเคารพพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เคารพธรรม ๆ ธรรมวินัย เป็นธรรม

ถ้าเราไม่ทำตามนั้นเราก็อ๋เห็นต่างไง เขาวางปลาไว้แล้ว วางปลา ปลาตากแห้ง ปลาแดดเดียว ไว้เป็นประโยชน์เลย ไ้อ้เราจับโยนทิ้งหมดเลย ไม่ดี ทำตามใจฉัน จะนอนตีแปลงอย่างไร นี่ถูกต้อง ไอนั้น นี่ไง ธรรมะไง สัจธรรมไง ข้อวัตรปฏิบัติเป็นธรรม ถ้าเป็นธรรม ถ้าเราทำตามนั้น เห็นไหม เราเคารพบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ไงเราเคารพธรรมวินัย เคารพธรรมวินัยแล้วปฏิบัติขึ้นมา มันทำให้ควบคุมดูแลรักษาใจของเราได้ ใจของเรา ๆ ใจของเราที่มันคึกมันคะนอง ใจของเราที่มันทุกซ์มันยากอยู่นี้แล้วเอาอะไรเป็นเครื่องปราบปรามมันเอาอะไร เอาอะไรเป็นเครื่องวัดว่าใจเราอยู่ไหน ถ้าใจเราไม่อยู่ไหนมันไม่เห็นหรอก ถ้าใจของเราอยู่นี้ เห็นไหม มันทำหน้าที่

ถ้าทำหน้าที่ของเรา เห็นไหม สิ่งนี้เราทำข้อวัตรข้อปฏิบัติ ถ้าทำของเราแล้ว นั่นนะถ้ามันทำด้วยความลงใจ ด้วยหัวใจที่เป็นธรรม เวลามันจะนั่งสมาธิภาวนามันมีโอกาสเยอะแยะเลย เพราะทำตรงนั้นมาแล้ว สิ่งใดก็ทำมาแล้ว พอทำแล้วมันปลอดโปร่ง จิตใจมันปลอดโปร่งนะ มันไม่มีอะไรกังวลเลย แต่ไม่ได้ทำอะไรเลย พอไปนั่งแล้วมันก็อึด ๆ มันรู้อยู่แล้ว เรารู้อยู่แล้วไง จะไปทางลัด ไอนั้นหน้าที่ของเขา ไ้อ้เราไม่ต้องทำ ไ้อ้เราต้องทำเหมือนกัน นี่เขาว่าปลาเราว่าปู เราก็อ่าทำของเรา ทางเราไปทางนั้น ทางของเราทางลงสู่เหวไง ไ้อ้ของเขานี้เขาทางขึ้นเขา ทางขึ้นเขามันปีนเขามันเหนื่อยมันยากทั้งนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราทำความจริงของเรา เราทำความจริงของเรา เราต้องมีสติมีปัญญาชวนชวย ดูแลรักษาหัวใจนี้นะ ถ้ามีการดูแลรักษาหัวใจของเรา เห็นไหม เขาว่าปลา แล้วเราจะเคารพบูชาปลาอันนั้น เราจะเคารพคำสอนอันนั้น เขาว่าปลา เรายังไม่เห็นเพราะเรายังไม่เป็นความจริง เราก้ชวนชวย พยายามของเรา ถ้ามันเป็นความจริงอันนั้น นั่นเขาว่า ถ้าเราเห็นนะ เพราะเราว่า เราว่าเราประพฤติปฏิบัติ เรากระทำของเรา เราว่า มันต้องเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันทิฎฐิโก เขาก็สาธุนะ เขาว่าถ้าเป็นความจริง แต่ถ้าเขาว่าแล้วมันไม่เป็นความจริง อันนั้นไร้สาระ

ในสังคัมทุกสังคัมมีคนดีและคนชั่ว ถ้าคนคนดี เห็นไหม ในคนคนเดียวมันก็ยังมีความดีความชั่ว เวลาความดีขึ้นมาความดีทั้งนั้น เวลาความชั่วมาคิดได้ร้อยแปด ในใจดวงเดียวนั้นมันก็มีดีมีชั่ว แต่ในสังคัม สังคัม เห็นไหม เราก้คิดแยก แล้วมันก็เป็นไปโดยธาตุจริง ๆ นะ ถ้าธาตุมันดีมันเข้ากับสิ่งที่ดีงามทั้งนั้น ธาตุที่ดีมันไม่ไปหอก สิ่งที่ไม่เลวทรามมันไม่เอา มันคัดค้าน แต่ถ้าธาตุมันชั่ว มันไปทางชั่วนั้นนะ นั่นมันเป็นโดยธาตุ ถ้าไปโดยธาตุมันสุดวิสัย

แต่ถ้าของเราที่เราว่าไปโดยธาตุ เราแยกแยะของเรา เราพิจารณาของเรา อะไรดีอะไรชั่ว แล้วเราจะไปทางดีของเรา แล้วทางดีนะ ไม่ใช่ดีตัวเรานะ ถ้าดีตัวเรานะ เห็นไหม ดีกว่าคนอื่น แล้วมันจะอยู่กันอย่างไร ถ้ามันความดี เห็นไหม ดีมันต้องมีใจเขาใจเรา มันเสมอภาคกันไง หมู่มุ่คณะเป็นสัปปายะ ถ้ามันไม่เสมอภาคกันมันจะอยู่กันอย่างไร มีใครมันเหนือใคร ไม่มีใครเหนือใครหรือ ไม่มีใครเหนือใคร ตายทั้งนั้น

แต่เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านไม่เคยคิดอยู่เหนือใครเลย หลวงปู่มั่นท่านเคยคิดอยู่เหนือใคร ไม่มี แต่เวลาคนที่ไปประพฤติปฏิบัติ เห็นไหม อย่างมาข้ามหัวผู้เฒ่า ผู้เฒ่าเฒ่า ใจ การข้ามหัวคือเรื่องของกิเลสใจ ถ้าไม่ข้ามหัว ไปด้วยความกตัญญู ไปด้วยความเคารพบูชา มันจะข้ามหัวได้อย่างไร เวลาหลวงปู่มั่นท่านพูดเลย ข้ามหัวของคั่นนั้นมา ข้ามหัวของคั่นนี้มา จะมาข้ามหัวผู้เฒ่า ข้ามหัวผู้เฒ่าอะไรข้ามหัวผู้เฒ่าละ ถ้าไม่ใช่กิเลสตัดหาความทะยานอยาก กิเลสอยากดังอยากใหญ่ นั่นนะมันจะข้ามหัว ถ้ามันไม่มีกิเลสตัดหาความทะยานอยากอะไรมันจะข้ามหัว มันไม่ข้ามหัว เห็นไหม ถ้าไม่ข้ามหัวมันก็เป็นธรรม ความเป็นธรรมมันไม่มีโทษเลย แต่ถ้ามันจะข้ามหัวนั้นนะโทษทั้งนั้น ถ้าโทษมันเป็นธรรมได้อย่างไร มันก็เป็นกิเลสนะสิ

ถ้าเป็นกิเลส กิเลสในใจเรานั้นอยู่ในใจเรา เรายังไม่รู้จักมัน อยู่ในใจเรา ๆ ยังดูแลไม่ได้ มันเผาตัวเองจนมอดไหม้หมดแล้ว แล้วมันจะลามไปเผาคนอื่น คนอื่นเขาเห็นไฟมา เขาไม่

ต้องการ คนอื่นเขาเห็นไฟในตัวเอง ทำไมตัวเรายังไม่รู้ว่ามีไฟ คนอื่นเขาเห็นว่าไฟทั้งนั้น เขาไม่มีใครเอาหอรอกไฟ เขายากเอาคุณงามความดี

ถ้าคุณงามความดี เห็นไหม มันถึงว่าต้องมีน้ำใจต่อกัน ถ้ามีน้ำใจต่อกัน เสมอภาคกัน สัปปายะ ๔ ถ้าเป็นสัปปายะ ๔ นะ ให้เราว่า ถ้าเราว่า เราคั่นคว่ำ เราเป็นเรา ถ้าเราคั่นคว่ำ เห็นไหม มีสติมีปัญญา เราถึงจะเป็นภิกษุองค์หนึ่ง เราถึงเป็นพระองค์หนึ่งได้ ถ้าเราเป็นพระองค์หนึ่งไม่ได้ หลวงตาพูด เห็นไหม เหยียบหัวพระพุทธเจ้าไปแล้วแสดงธรรม เหยียบหัวพระพุทธเจ้าแล้วแสดงธรรม ก็นี่ไง เหยียบย่าธรรมวินัย เหยียบย่าไปทั่ว

เวลาครูบาอาจารย์ เห็นไหม ขอโอกาสๆ เวลาเห็นพระผู้ใหญ่ทำขอโอกาส แล้วใจเอ็ง เอ็งยอมรับจริงหรือเปล่า ยกมือขอโอกาส แล้วหัวใจขอโอกาสด้วยหรือเปล่า หัวใจมันเป็นจริงไหม มันก็มีแต่รูปแบบทั้งนั้น แต่มันก็อย่างว่าแหละโลกเนาะ โลกมันถ้าไม่มีรูปแบบ ไม่มีวัตถุ ไม่มีสิ่งใดเลย มันจะรู้อย่างไร ใครทำอย่างไร มันก็ทำแค่กิริยาเท่านั้น แล้วใจมันเป็นอย่างนั้น หรือเปล่า ถ้าใจเป็นอย่างนั้นมันก็ต้องกลับมาดูที่ใจเนี่ย

พูดถึงว่าเราว่า เขาว่าสาธุนะ ถ้าเป็นสัมมาทิฏฐิถูกต้องดีงาม ถ้ามันเขาว่าเป็นมิจฉาทิฏฐิ อันนั้นไม่สนใจ ไม่สนใจ เราจะบอกว่าพระอาทิตย์ขึ้นตามที่เราพอใจ เป็นไปไม่ได้ กิเลสของคน ความเห็นของคน จะให้ถูกใจทั้งหมดเป็นไปไม่ได้ ไม่มี เราจะให้พระอาทิตย์ขึ้นถูกใจเราเลย ไม่มี แต่พระอาทิตย์ก็จะขึ้นโคจรของมันไปตามแต่พลังงานของมัน โดยสัจจะของมัน

นี่เหมือนกัน ถ้าเป็นเขาว่า ถ้าเป็นธรรม สาธุ ถ้าไม่เป็นธรรมนั้นเรื่องของเขา แต่เราว่านี่ สำคัญกว่า เราว่า เราเห็นถูกต้องดีงามตามธรรมวินัยหรือไม่ ถ้าเราไม่เห็นความถูกต้องดีงามตามธรรมวินัย เราพยายามตั้งสติ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ใช้คำบริกรรมเพื่อแก้ไข เพื่อสั่งเพื่อธรรม ทำหัวใจของเรา คั่นคว่ำหาหัวใจให้เจอ ถ้าคั่นคว่ำหาหัวใจเจอแล้วฝึกหัดใช้ปัญญาให้เป็นวิปัสสนา วิปัสสนาคือความรู้แจ้งด้วยปัญญา วิปัสสนาญาณ วิปัสสนาความรู้แจ้งในหัวใจของเรา ถ้าวิปัสสนาการรู้แจ้งในหัวใจของเรานี้คือมรรค แล้วมรรคของเราด้วย

เราว่า กูว่า กูทำ กูว่าของกู กูจะทำของกู ถ้ามีสติมีปัญญาต้องทำอย่างนี้ มันถึงจะเป็นประโยชน์กับเรา เขาว่าเรื่องของเขา เราว่า เราว่า เราว่าอย่างไรละ เราว่าให้มันเป็นจริงเป็นจัง ให้มันเป็นสัจธรรม ให้มีมรรคมีผลขึ้นมาในหัวใจของเรา เอวัง